

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Кафедра управління державними і корпоративними
фінансами**

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до практичних завдань
з дисципліни**

«ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Харків – 2018

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до

друку на засіданні кафедри управління державними і корпоративними фінансами 20 березня 2017 р., протокол № 7.

Методичні вказівки містять завдання та методичні рекомендації до практичних занять.

Методичні вказівки призначені для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання.

Укладач

доц. Т. В. Машошина

Рецензент

проф. О. В. Колесников

ЗАВДАННЯ та МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних завдань
з дисципліни

«ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Відповідальний за випуск Машошина Т. В.

Редактор Еткало О. О.

Підписано до друку 20.09.17 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 2,5. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Практичне заняття 1. Фінансові ресурси (капітал) підприємства.....	5
Практичне заняття 2. Грошові розрахунки підприємств.....	10
Практичне заняття 3. Доходи та цінова політика підприємства.....	15
Практичне заняття 4. Фінансові результати діяльності підприємства.....	20
Практичне заняття 5. Оподаткування підприємств.....	28
Практичне заняття 6. Майнові ресурси (активи) підприємства...	36
Практичне заняття 7. Кредитування підприємств.....	51
Практичне заняття 8. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінювання.....	57
Практичне заняття 9. Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність.....	62
Список літератури.....	67

ВСТУП

Теоретичний курс «Економіка і фінанси підприємств» є однією з базових економічних дисциплін для майбутніх менеджерів.

У процесі функціонування підприємств виникає необхідність вирішення низки питань, які постійно мають бути в полі зору їх менеджменту, представники яких повинні мати відповідні знання й професійну підготовку та належний рівень класифікації.

Практично всі економічні інструменти господарювання (ціноутворення, оплата праці, комерційні розрахунки, інвестиційна діяльність, кредитування, бухгалтерський облік тощо) пов'язані з фінансами підприємств. Тому курс «Економіка і фінанси підприємств» має міжгалузевий характер.

Програма курсу передбачає послідовне вивчення не тільки теоретичних основ функціонування фінансів підприємств в умовах ринку, принципів і конкретних форм організації фінансових відносин у різних сферах життєдіяльності суспільства, а й отримання практичних навичок щодо аналізу стану необоротних активів підприємства, обсягу та структури капіталу, розрахунку результатів діяльності підприємства, оцінювання фінансово-економічних умов передумов виникнення банкрутства тощо.

Виконання практичних завдань має сприяти формуванню у студентів знань з теоретичних основ функціонування фінансів підприємств, а також практичних компетенцій.

Тільки реальне поєднання всіх форм навчального процесу у виші дасть змогу забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів у галузі менеджменту, здатних ефективно працювати в умовах ринкової економіки.

Практичне заняття 1

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ (КАПІТАЛ) ПІДПРИЄМСТВА

Фінанси підприємств — сукупність економічних відносин, що пов'язані з рухом грошових потоків, формуванням, розподілом і використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання.

Фінанси підприємств як економічна вартісна категорія у процесі відтворення виявляються і виражають свою сутність та внутрішню властивість через дві головні функції:

- розподільчу;
- контрольну.

Загальною ознакою фінансів підприємств є те, що вони виражають сукупність економічних (грошових) відносин, пов'язаних із розподілом вартості валового внутрішнього продукту.

Специфічні ознаки фінансів підприємств виражають грошові відносини, що залежать від первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів.

Грошові кошти на підприємстві спочатку формуються, коли утворюється статутний капітал, а згодом — з доходів від операційної та фінансової діяльності.

Грошові фонди — це відокремлена частина грошових коштів, які мають цільове спрямування.

До грошових фондів підприємства належать:

- статутний капітал;
- фонд оплати праці;
- амортизаційний фонд;
- резервний фонд та ін.

Під фінансовими ресурсами слід розуміти грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств. Отже, до фінансових ресурсів належать грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі.

Фінансові відносини формуються в межах окремих суб'єктів господарювання та залежать від форм власності й організаційно-

правової форми функціонування підприємства, його галузевої належності, складу майна та капіталу, структури фінансових ресурсів тощо.

Фінансові відносини суб'єкта господарювання поділяють на **внутрішні і зовнішні**.

Внутрішні відносини суб'єкта господарювання:

– між окремими структурними підрозділами підприємств (з приводу внутрішньофірмових розрахунків, виплати премії тощо);

– із засновниками підприємств (з приводу розподілу чистого прибутку на виплату дивідендів, додаткового залучення коштів для збільшення власного капіталу та ін.);

– із персоналом (з приводу виплат зарплати, премій, допомоги, компенсацій, допомоги, матеріальної допомоги, застосування штрафних санкцій).

Зовнішні відносини суб'єкта господарювання:

– із державою (з приводу: виплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів і в позабюджетні фонди всіх рівнів; фінансових вкладень підприємств у державні цінні папери; використання інвестиційного податкового кредиту, бюджетного фінансування на поворотній і безповоротній основі);

– з установами фінансової інфраструктури (з приводу одержання і погашення кредиту; надання різних банківських послуг; функціонування рахунків підприємств; надання депозитарних, лізингових, факторингових послуг; надання послуг з обслуговування біржового і позабіржового оборотів цінних паперів, що вільно обертаються; із страхування комерційних і фінансових ризиків);

– з органами виробничої інфраструктури (з приводу надання транспортних послуг, послуг зв'язку);

– з іншими господарюючими суб'єктами (продавцями й покупцями).

Результати діяльності господарюючого суб'єкта обумовлені упорядкуванням його фінансових відносин та здійсненням ефективної фінансової діяльності.

Фінансова діяльність — це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування та досягнення підприємствами поставлених цілей, тобто це та

практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів.

Фінансовий механізм підприємства — це система управління фінансами, яка включає організацію взаємодії фінансових відносин і грошових фондів з метою оптимізації їх впливу на кінцеві результати діяльності підприємства.

Реалізувати фінансовий механізм на підприємстві дає змогу фінансова політика, фінансова стратегія і фінансова тактика.

Фінансова політика – цілеспрямоване використання фінансів для досягнення стратегічних і тактичних завдань підприємства.

Фінансова стратегія – довгостроковий курс фінансової політики, розрахований на перспективу, що передбачає вирішення великомасштабних завдань підприємства.

Фінансова тактика спрямована на вирішення окремих завдань конкретного етапу розвитку підприємства шляхом своєчасної зміни способів організації фінансових зв'язків, перерозподілу грошових ресурсів між видами витрат і структурними підрозділами.

Фінансова робота — це діяльність, спрямована на забезпечення виробництва фінансовими ресурсами для виконання підприємством поставлених цілей.

Завдання для вирішення на практичному занятті 1

Завдання 1

Визначити сфери фінансових відносин для підприємств різних галузей народного господарства:

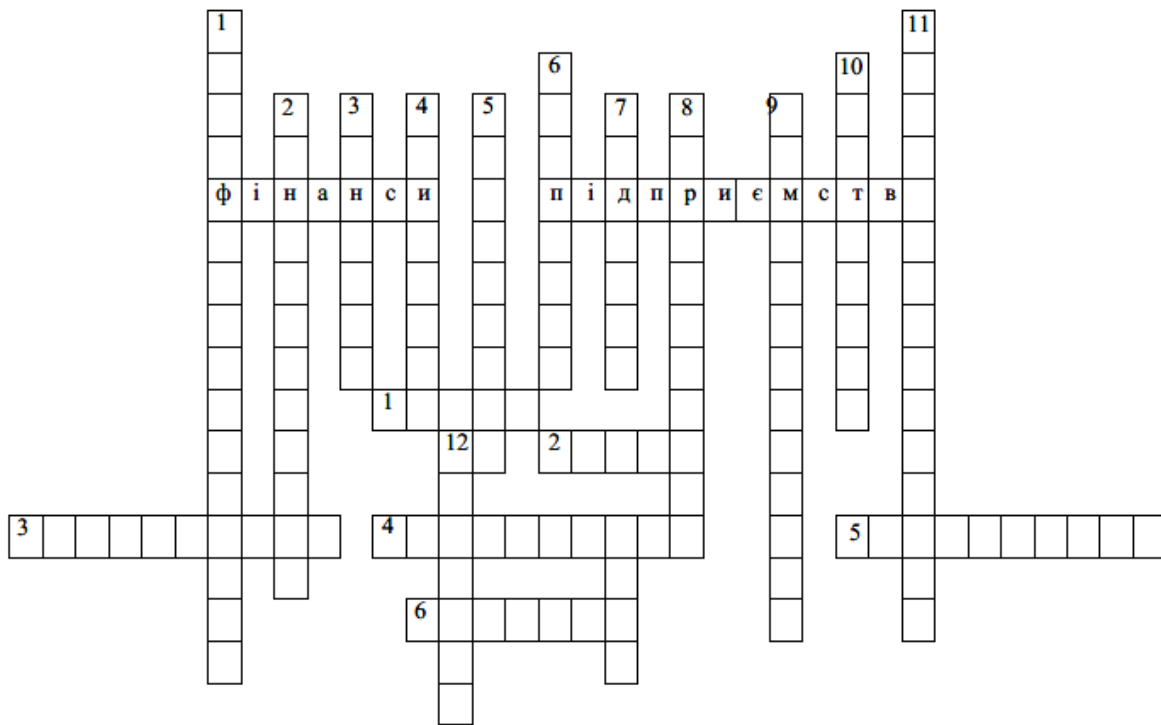
- взуттєвої фабрики;
- кафе, ресторану;
- автомобільного заводу;
- юридичної консультації;
- ювелірної майстерні;
- магазину будматеріалів.

Завдання 2

Охарактеризувати фінансовий механізм довільно обраного реального підприємства.

Завдання 3

Скласти фінансовий кросворд.

По горизонталі

1 Цінний папір, який засвідчує частку власника у статутному капіталі акціонерного товариства.

2 Правовий документ, який приймається вищим органом законодавчої гілки влади і яким керуються суб'єкти господарювання в процесі управління фінансами підприємств.

3 Фінансовий метод, за допомогою якого визначається загальна потреба в грошових коштах для забезпечення нормальної виробничо-господарської діяльності підприємства.

4 Нормативний документ, що видається державними органами влади і яким керуються суб'єкти господарювання в процесі підприємницької діяльності.

5 Тимчасове добровільне об'єднання підприємств без права втручання у виробничу і комерційну діяльність будь-якого з учасників.

6 Статутне об'єднання підприємств на основі повної фінансової залежності від одного або групи підприємств, які перебувають під єдиним контролем.

По вертикалі

1 Принцип комерційного розрахунку, який передбачає забезпечення за рахунок власних коштів не тільки покриття, а й здійснення довгострокових інвестиційних вкладень.

2 Процес вибору напрямів, форм і методів використання фінансових ресурсів з метою забезпечення економічного розвитку й зростання ринкової вартості підприємства.

3 Функція фінансів підприємств, яка виявляється через аналіз фінансових показників підприємства.

4 Найважливіше внутрішнє джерело фінансових ресурсів підприємства.

5 Договірне об'єднання підприємств без права втручання у виробничу і комерційну діяльність будь-кого з учасників.

6 Функція фінансів підприємств, яка пов'язана з утворенням грошових фондів для фінансового забезпечення звичайної діяльності підприємства.

7 Фінансова категорія, важіль, що є основою фінансового механізму, за допомогою якого регулюються взаємовідносини суб'єктів господарювання з державою.

8 Фінансовий метод, який є частиною фінансового механізму, через який суб'єкти господарювання гарантують відшкодування втрати прибутку внаслідок надзвичайних обставин.

9 Принцип комерційного розрахунку, який визначає спроможність підприємства повністю покривати свої витрати за рахунок отриманих доходів.

10 Правовий акт, що видається вищими органами законодавчої та виконавчої влади, яким керуються суб'єкти підприємницької діяльності в процесі управління фінансами підприємства.

11 Принцип комерційного розрахунку, який реалізується за допомогою важелів відповідної податкової, амортизаційної, відсоткової, протекціоністської політики.

12 Елемент фінансового механізму, який визначає знижку ціни товару або цінного папера, а також застосовується як коефіцієнт приведення майбутньої вартості грошей до вартості грошей у теперішньому часі.

Завдання 4

Прослідкувати (пояснити) взаємозв'язок змісту фінансової роботи та форм фінансової звітності: балансу, звіту про фінансові результати.

Завдання 5

Підприємство для залучення коштів випустило облігацію. Номінальна вартість облігації 1000 грн. По облігації щорічно (наприкінці року) виплачується 100 грн. Строк обігу облігації два роки, після чого облігація викуповується за номінальною вартістю. Визначити дійсну вартість облігації, якщо середня відсоткова ставка фінансового ринку – 15 % річних. Чи доцільно придбати таку акцію?

Питання для роздумів

- Чим відрізняються поняття «грошові кошти», «грошові фонди» та «фінансові ресурси»?
- Чи залежать сфери фінансових відносин від розмірів підприємства, галузі його діяльності, організаційної структури?
- Як галузева специфіка та форми власності впливають на особливості організації фінансів підприємств?
- Як проявляються фінансові відносини в процесі закупівель, виробництва продукції, реалізації продукції?
- Охарактеризуйте найважливіші напрямки вдосконалення фінансової роботи на підприємстві

Практичне заняття 2

ГРОШОВІ РОЗРАХУНКИ ПІДПРИЄМСТВ

Грошові розрахунки (підприємства) — система грошових відносин, що виникають у процесі господарської діяльності підприємства.

Грошові потоки — рух грошових коштів, які одержує і витрачає підприємство у готівковій і безготівковій формі.

Грошовий оборот — це виявлення сутності грошей у русі.

Розмежування грошового обороту на безготівковий і готівковий є інструментом регулювання об'єкта **грошового обороту — грошової маси**.

Маса грошей, яка перебуває в обороті, має дві форми:

- готівкову;
- безготівкову.

Безготівкові розрахунки — це грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках, коли гроші (кошти) списуються з рахунка платника і переказуються на рахунок отримувача коштів.

Система безготівкових розрахунків включає:

- класифікацію розрахунків;
- організацію розрахунків;
- форми відповідних документів;
- взаємовідносини платників з банками.

У класифікації безготівкових розрахунків слід розрізняти:

- розрахунки за товарними операціями і господарськими договорами;
- розрахунки за нетоварними операціями.

Підприємства можуть відкривати нижченаведені банківські рахунки в національній та іноземній валюті.

У національній валюті: поточні, бюджетні, кредитні, депозитні.

В іноземній валюті: поточні, розподільні, кредитні, депозитні.

Банк-емітент — банк, що видає чекову книжку (розрахунковий чек) підприємству або фізичній особі.

Бенефіціар (від франц. *benefice* — прибуток, користь) — особа, якій призначений грошовий платіж, одержувач грошей, прибутку, доходів.

Завдання для вирішення на практичному занятті 2

Завдання 1

Підприємство «Машбудпостач» придбало облігації державної позики на загальну суму 20 000 грн під 24 % річних строком на три місяці. Через два місяці підприємство

«Машбудпостач» розрахувалося із заводом «Будмаш» облігаціями державної позики.

Дохід за облігаціями державної позики нараховується щомісяця.

Визначити суму контракту між підприємствами «Машбудпостач» та «Будмаш». Який додатковий прибуток отримає завод «Будмаш» у результаті цього контракту?

Завдання 2

Підприємство станом на 10.04 на поточному рахунку мало кошти в сумі 4350 грн.

Протягом дня на поточний рахунок було ще зараховано платежів на загальну суму 20 700 грн.

Крім того, до банку надійшло ряд платіжних доручень щодо списання з рахунка підприємства сум податку на прибуток у розмірі 2750 грн, оплати рахунка-фактури за поставку комплектуючих у сумі 9500 грн.

Також банк отримав вимоги-доручення від енергопостачальної організації державного комунального господарства в сумі 3730 грн, підприємства-постачальника на підставі рішення арбітражного суду — у сумі 10 000 грн.

У якому порядку візьме до сплати ці розрахункові документи операціоніст банку? Чи вистачить коштів на поточному рахунку? Якщо ні, то які можливі дії підприємства?

Завдання 3

Для забезпечення господарських потреб підприємства відділу постачань було виділено 20.05 три чекові книжки на загальну суму 1 500 000 грн, які були депоновані банком на рахунку «Розрахунки чеками», причому ліміт третьої книжки становив 600 000 грн.

20.06 відділ збуту, звітуючи перед бухгалтерією, склав реєстр використаних чеків, загальна сума якого за першою книжкою становить 420 000 грн.

Залишок за другою книжкою — 140 000 грн.

Третя книжка використана повністю.

Усього відділ збуту використав чеків на загальну суму 1 300 000 грн.

Визначити, у межах якої суми ліміту була видана кожна книжка.

Завдання 4

Протягом операційного дня 15.03 підприємство отримало такі кошти:

- 1) касову виручку від реалізації готової продукції в сумі 3 275 грн;
- 2) повернення підзвітних сум готівкою на суму 981,50 грн;
- 3) премію від участі в аукціоні на суму 2500 грн.

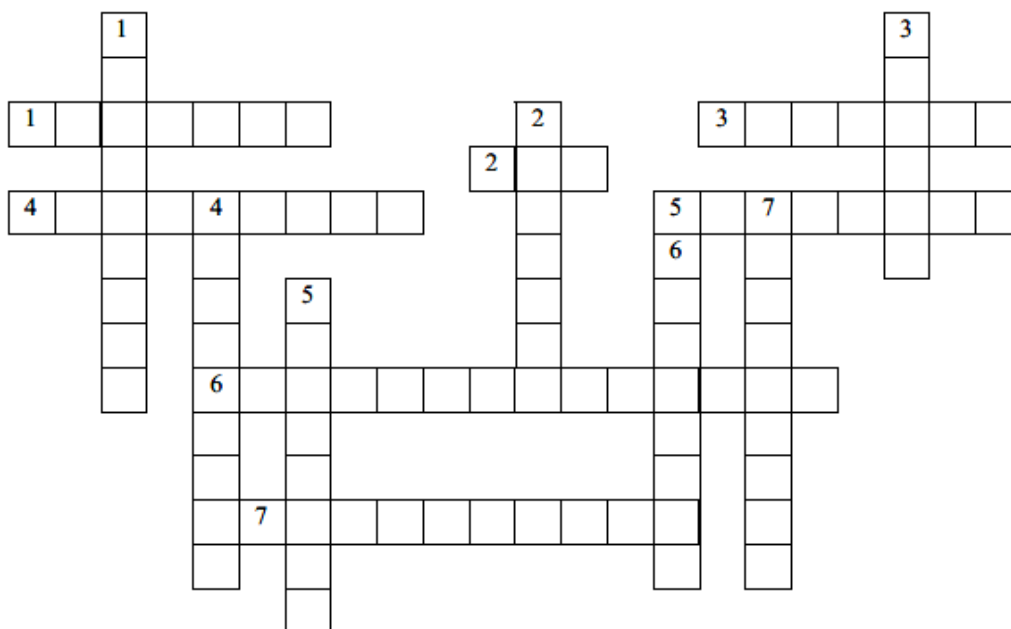
Підприємство в лютому мало тимчасово вільні кошти на загальну суму 10 000 грн, які були 04.02 покладені на депозитний рахунок банку під 24 % безстроково на невизначений термін.

Для здійснення платежів 15.03 підприємство відкликала депозитні кошти разом з нарахованими відсотками. Станом на 15.03 підприємство доходу від депозиту не отримувало.

Визначити надходження на поточний рахунок.

Завдання 5

Скласти фінансовий кросворд.

По горизонталі

- 1 Останній власник векселя.
- 2 Грошовий документ короткострокової дії, що не має статусу законного платежу.

3 Особа, яка видає тратту, тобто переказує свій платіж на іншу особу.

4 Вексель, що еметується корпораціями, фінансовими групами, комерційними банками і не має спеціального забезпечення.

5 Вид акредитива, який передбачає депонування коштів.

6 Вексель, у якому вказано місце платежу.

7 Рахунок у національній або іноземній валюті, що відкривається юридичній або фізичній особі установою банку на визначений строк.

По вертикалі

1 Акредитив, який може бути змінений або анульований банком-емітентом на вимогу покупця без попереднього погодження з постачальником.

2 Боргова розписка стандартної форми.

3 Друга назва переказного векселя.

4 Форма розрахунку, яка надає постачальнику найбільшу гарантію оплати відвантажених товарів, наданих послуг.

5 Власник переказного векселя.

6 Вексель, що використовується для кредитування торговельних операцій.

7 Рахунок, що відкривається позичальнику в будь-якій установі банку, яка має право видавати кредити.

Питання для роздумів

• Чи пов'язані сфери безготівкових та готівкових рахунків? Як саме?

• Чи має хто право на арешт коштів на рахунках підприємства?

• Від чого залежить вибір підприємством тієї чи іншої форми розрахунків?

• Які відносини з банками є для підприємства прибутковими, а які вимагають витрат(оплати)?

• Чи існують сучасні способи розрахунків, що сполучають ознаки готівкових та безготівкових розрахунків?

Практичне заняття 3

ДОХОДИ ТА ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Грошові надходження — це кошти, які надходять на поточні й інші рахунки підприємству в банках та в касу підприємств.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» терміни вживаються в такому значенні:

- грошові кошти — готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання;
- еквіваленти грошових коштів — короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються в певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості;
- не грошові операції — операції, що не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів;
- рух грошових коштів — надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Звичайна діяльність — будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що забезпечують її або виникають унаслідок її проведення.

Надзвичайна подія (діяльність) — подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства та стосовно якої не очікується періодичне повторення або повторення в кожному наступному звітному періоді (пожежа, стихійне лихо). Відшкодування збитків унаслідок таких подій здійснюється за рахунок страхового відшкодування та з інших джерел.

Показник Cash-flow характеризує величину чистих грошових потоків, що утворюються в результаті операційної, фінансової, інвестиційної діяльності.

Операційна діяльність — основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, крім інвестиційної чи фінансової, тобто діяльність, яка забезпечує основну частку доходу та пов'язана з виробництвом, реалізацією продукції й іншими взаємовідносинами, що виникають у процесі її здійснення.

Фінансова діяльність — діяльність, яка призводить до змін розміру й складу власного та позикового капіталу підприємства.

Інвестиційна діяльність — придбання та реалізація тих необоротних активів та фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів, тобто діяльність, пов'язана з придбанням та продажем довгострокових (необоротних) активів і короткострокових (поточних) фінансових інвестицій.

Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до збільшення власного капіталу підприємства (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків власників).

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками). Витрати відображаються в обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

Усі доходи підприємства поділяються на дві групи:

- 1) доходи від звичайної діяльності;
- 2) доходи від надзвичайних подій.

Відповідно і грошові надходження від звичайної діяльності підприємств включають доходи:

- від основної (операційної) діяльності;
- іншої операційної діяльності;
- фінансової діяльності;
- інвестиційної діяльності;
- іншої звичайної діяльності.

Доходи від надзвичайних подій включають:

- відшкодування збитків від надзвичайних подій;
- інші надзвичайні доходи.

Виручка від реалізації продукції – це сума грошей, що надійшли на рахунок підприємства чи в касу за реалізовану продукцію (виконані роботи, надані послуги).

Ураховуючи те, що в Україні для визначення фінансових результатів та під час податкового обліку використовуються два методи розрахування надходжень від продажу продукції (товарів,

робіт, послуг), а саме: касовий метод та метод нарахувань, — є доцільною мінімізація часу між відвантаженням продукції й отриманою сумою грошових коштів, що може досягатись із допомогою планування виручки різними методами.

1 *Касовий метод*, відповідно до якого дохід (виручку) від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) та виконання інших операцій визначають за коштами, що надійшли на рахунки у вигляді платежів за відвантажену продукцію, виконані роботи, надані послуги, оприбуткованих матеріальних цінностей, а також від виконання інших операцій та фінансової діяльності.

2 *Метод нарахування*, відповідно до якого дохід (виручку) від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) та інших матеріальних цінностей визначають за вартістю відвантажених (переданих) товарів (підписання документа при виконанні роботи, наданні послуги) на відповідну дату.

Доходи від фінансових операцій включають: доходи від участі в капіталі (дохід від інвестицій в асоційовані підприємства, дохід від спільної діяльності, дохід від інвестицій у дочірні підприємства); інші фінансові доходи (дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій, крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі).

Доходи від іншої звичайної діяльності охоплюють інвестиційну та фінансову діяльність, за винятком фінансових операцій, які забезпечують доходи від участі в капіталі тощо: від реалізації фінансових інвестицій (продаж акцій, боргових зобов'язань, часток у капіталі інших підприємств); від реалізації необоротних активів (продаж основних фондів, нематеріальних активів); від реалізації майнових комплексів; дохід від неопераційної курсової різниці (не пов'язаної з операційною діяльністю); дохід від безоплатно отриманих активів; інші доходи від звичайної діяльності (списання кредиторської заборгованості тощо).

Завдання для вирішення на практичному занятті 3

Завдання 1

На основі наведених даних визначити доходи від основної операційної діяльності та від надзвичайних подій: надійшло

страхове відшкодування за збитки від стихійного лиха — 2000 грн; реалізовано продукції з відстрочкою платежу три дні — 3500 грн; надано послуг — 2500 грн; отримано дохід від реалізації основних фондів — 3400 грн; надійшло відшкодування від технічних аварій — 1500 грн; здійснено для замовників ремонтні роботи загальною вартістю 5650 грн.

Завдання 2

На основі наведених даних визначити доходи від іншої операційної діяльності та від фінансових операцій: дохід від інвестицій в асоційовані підприємства — 1000 грн; дохід від реалізації іноземної валюти — 350 грн; одержані штрафи, пені, неустойки — 250 грн; дохід від спільної діяльності — 500 грн; отримані відсотки за облігаціями — 650 грн; виручка від реалізації продукції — 2000 грн; дохід від реалізації основних фондів — 1400 грн.

Завдання 3

На основі наведених даних розрахувати операційний Cash-flow прямим методом: сплата відсотків за користування позиками — 1000 грн; грошові видатки на утримання персоналу — 1500 грн; грошові надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — 15 000 грн; інші грошові надходження, які не належать до інвестиційної та фінансової діяльності, — 5000 грн; грошові виплати за сировину, матеріали, послуги — 10 000 грн; отримані відсотки за облігаціями — 650 грн; дохід від реалізації іноземної валюти — 350 грн; дохід від інвестицій в асоційовані підприємства — 1000 грн; сплата податку на прибуток — 350 грн.

Завдання 4

На основі наведених даних розрахувати виручку від реалізації товарів прямим методом: обсяг виробництва товарів А та Б відповідно, — 1000 та 900 шт.; залишок товарів на початок періоду — 100 та 120 шт., а на кінець — 150 та 60 шт.; витрати на оплату праці за звітний рік відповідно — 1000 та 1200 грн, вартість використаної сировини — 12 000 та 8000 грн; ціна товару А — 30,0 грн/шт., а товару Б — 25,0 грн/шт.

Завдання 5

Визначити дохід підприємства, якщо відомі такі дані: собівартість одиниці продукції — 510 тис. грн; рентабельність продукції — 15 %; залишки товарної продукції (за собівартістю) на початок року становили 14 тис. грн, на кінець року — 36 тис. грн. Продукція оподатковується ПДВ.

Підприємство отримало штраф від постачальників за порушення господарських угод у розмірі 2500 грн, сплатило відсотки й пеню за 15 днів прострочення за невчасно повернуті 100 000 грн кредиту, отриманого під 16 % річних.

Крім того, підприємство реалізувало основні засоби, які перебували на балансі, на суму 50 тис. грн (без ПДВ) за залишковою вартістю 20 тис. грн, витрати на реалізацію становили 5500 грн.

Прибуток від володіння корпоративними правами — 4 тис. грн.

Питання для роздумів

- У чому полягає необхідність грошових надходжень для підприємства?
- Чим визначається вибір методу планування виручки від реалізації продукції?
- Чи має значення для підприємства структура доходів?
- Чи є наявність доходу гарантією фінансового благополуччя підприємства?
- Існують різні методи визначення виручки від реалізації: касовий метод, метод нарахування, метод обліку першої події. Оцініть їх переваги та недоліки з точки зору підприємства, його партнерів, держави.

Практичне заняття 4

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток є основним узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності підприємств.

Прибуток — це та частина додаткової вартості, яка залишається після покриття витрат виробництва.

Додатковий продукт — це вартість, яку створюють виробники понад вартість необхідного продукту. Додатковий продукт властивий усім суспільно-економічним формаціям і є одним з найважливіших чинників їх успішного розвитку.

Прибуток — це частина додаткової вартості, створеної і реалізованої, готової до розподілу.

Водночас прибуток — це підсумковий показник, результат фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання.

Підходи до формування прибутку підприємства:

- бухгалтерський підхід;
- економічний підхід.

Бухгалтерський підхід — прибуток формується як різниця між виручкою від реалізації продукції (товарів, послуг) і поточними витратами виробництва.

Економічний підхід — прибуток формується як різниця між виручкою від реалізації та поточними витратами виробництва (реалізації) і витратами втрачених можливостей, основою яких є альтернативний відсотковий дохід на капітал.

Прибуток від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку, іншого операційного доходу та операційних витрат за звітний період.

До інших операційних доходів належать доходи від операційної оренди активів, від операційних курсових різниць, відшкодування раніше списаної на збитки безнадійної дебіторської заборгованості, доходи від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій).

До операційних витрат належать адміністративні витрати, витрати на збут продукції, виробничих запасів, суми сумнівних,

безнадійних боргів, витрати від знецінення запасів, витрат від операційних курсових різниць, визначені підприємством економічні санкції, крім витрат, що включаються до собівартості продукції, товарів, робіт.

Різниця між іншими операційними доходами й операційними витратами відрізняє **прибуток підприємства від іншої операційної діяльності**.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування розраховується як сума прибутку від операційної діяльності підприємства, його доходу від участі в капіталі, суми інших фінансових доходів, суми інших доходів підприємства і суми витрат підприємства від участі в капіталі.

Прибуток від надзвичайних подій – це прибуток від подій, що підлягають визначенню непередбачених в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності.

Прибуток від надзвичайних подій розраховується як різниця між надзвичайними доходами (відшкодування збитків від надзвичайних подій тощо) та надзвичайними витратами (витратами від стихійного лиха, пожеж, техногенних аварій, у тому числі витрати на здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням та ліквідацією наслідків таких подій).

Балансовий прибуток — загальна сума прибутку підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, отримана як на території України, так і за її межами, що відображена в його балансі і включає прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), у тому числі продукції допоміжних і обслуговуючих виробництв, що не мають окремого балансу, основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також прибуток від орендних (лізингових) операцій основної діяльності суб'єктів господарювання.

Тезаврований прибуток – це прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків та виплати дивідендів і спрямовується на збільшення власного капіталу.

Чистий прибуток підприємства — це сума прибутку підприємства після сплати податку на прибуток.

Нерозподілений прибуток — це частина чистого прибутку підприємства, що залишається після його розподілу і використання на інвестиційні потреби, формування внутрішніх грошових фондів або безпосередньо на фінансування поточних витрат.

Прибуток від реалізації продукції. Одержання прибутку від реалізації продукції залежить від здійснення основної діяльності суб'єктів господарювання. Прибуток є складовою частиною виторгу від реалізації продукції. Реальне формування прибутку на підприємстві відбувається за рахунок реалізації продукції.

Собівартість продукції (робіт, послуг) — це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на їх виробництво (виконання).

Витрати на виробництво продукції утворюють виробничу собівартість; витрати на виробництво та реалізацію — повну собівартість.

Виробнича собівартість продукції включає:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- інші прямі витрати;
- загальновиробничі витрати.

До складу **прямих матеріальних витрат** входить вартість сировини та основних матеріалів, що є основою продукції, яку виробляють, купованих напівфабрикатів, комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

Прямі витрати на оплату праці — це заробітна плата та інші виплати робітникам, які виробляють продукцію, виконують роботи або надають послуги.

До складу **інших прямих витрат** входять усі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація виробничих основних засобів тощо.

До складу загальновиробничих витрат включають:

- витрати на управління виробництвом (оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо; відрахування на соціальні заходи та медичне страхування апарату управління; витрати на оплату службових відряджень, персоналу цехів, дільниць тощо);
- амортизацію основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення;
- витрати на утримання, експлуатацію, ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення;
- витрати на вдосконалення технології та організації виробництва;
- витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інше утримання виробничих приміщень;
- витрати на обслуговування виробничого процесу (оплата праці загальновиробничого персоналу, відрахування на соціальні заходи, медичне страхування робітників та апарату управління виробництвом, витрати на здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг);
- витрати на охорону праці, техніку безпеки та охорону навколишнього природного середовища;
- інші витрати (втрати від браку, оплата простоїв тощо).

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не входять до собівартості реалізованої продукції, поділяють:

- на адміністративні;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати.

Методи розрахунку прибутку від реалізації

Визначення суми прибутку від реалізації продукції має деякі особливості залежно від сфери діяльності суб'єкта господарювання: виробничої сфери, торгівлі, сфери послуг.

На підприємствах виробничої сфери можуть бути застосовані три методи розрахунку прибутку від реалізації продукції:

- метод прямого розрахунку;
- розрахунок прибутку на основі показника витрат на 1 грн продукції;

- економічний(аналітичний) метод.

1 Метод прямого розрахунку

Прибуток розраховується за окремими видами продукції, що виробляються і реалізуються. Для розрахунку необхідні такі вихідні дані:

- а) перелік і кількість продукції відповідної номенклатури, що планується до виробництва і реалізації;
- б) повна собівартість одиниці продукції;
- в) оптова ціна одиниці продукції.

2 Розрахунок прибутку на основі показника витрат на 1 грн продукції. Може застосовуватися підприємством у цілому шляхом розрахунку прибутку від випуску, реалізації всієї продукції. Для розрахунку необхідні такі вихідні дані:

- а) виробничі витрати;
- б) реалізація продукції за попередній період;
- в) очікувана зміна реалізації, що прогнозується в наступному періоді.

3 Економічний (аналітичний метод). Він відрізняється від уже розглянутих методів розрахунку прибутку тим, що дає змогу визначити не тільки загальну суму прибутку, а також і вплив на неї зміни окремих чинників. Розрахунок прибутку за цим методом здійснюється окремо за порівнянною і непорівнянною продукцією в плановому періоді. Порівнянна продукція — це продукція, що вироблялася у попередньому періоді. Непорівнянна — не вироблялася у попередньому періоді.

Рентабельність — якісний вартісний показник, що характеризує рівень віддачі витрат або ступінь використання наявних ресурсів у процесі виробництва і реалізації продукції товарів (робіт, послуг).

Рентабельність — це відносний показник, тобто рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках.

Рентабельність реалізованої продукції розраховується у відсотках як відношення прибутку, отриманого від продажу всієї продукції, до її собівартості:

$$P = \frac{\Pi}{C} 100\%,$$

де П — прибуток, отриманий від продажу всієї продукції, грн;
С — собівартість усієї проданої продукції, грн.

Завдання для вирішення на практичному занятті 4

Завдання 1

Грошові надходження від покупців (споживачів) продукції підприємства — 873,5 тис. грн, у т. ч. у рахунок погашення дебіторської заборгованості — 119,2 тис. грн. Визнана у звітному періоді дебіторська заборгованість становила 124,7 тис. грн. Сума матеріальних витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом у звітному періоді, становить 598,7 тис. грн. Сума нарахованого податку на прибуток підприємства — 67,5 тис. грн.

Визначити величину чистого прибутку за звітний період (продукція підприємства не є підакцизною).

Завдання 2

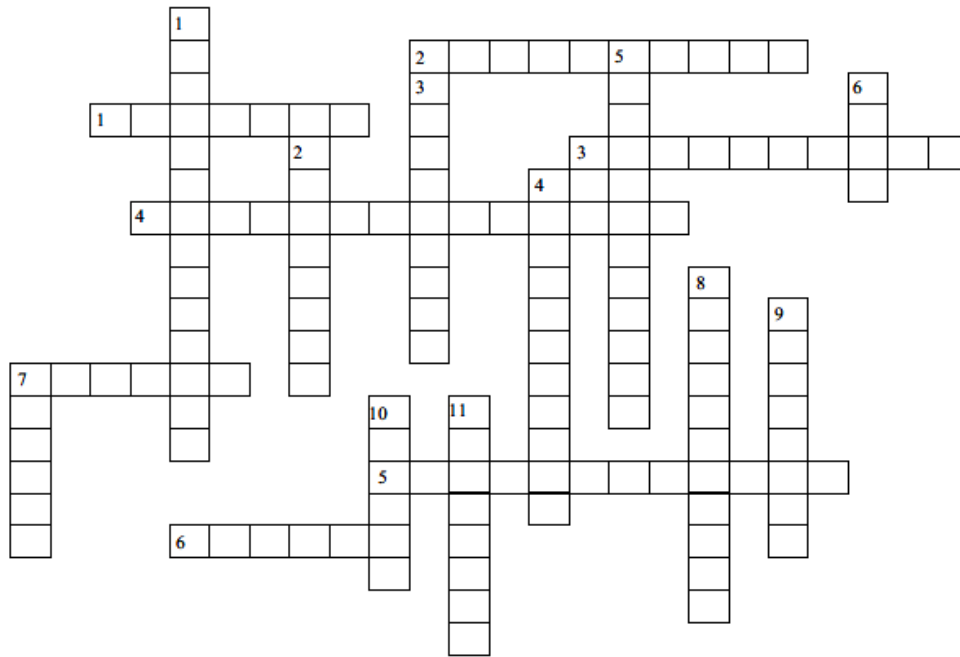
На основі наведених нижче даних визначити величину чистого та нерозподіленого прибутку ВАТ «Акціонерне». У звітному періоді чиста виручка від реалізації продукції становила 840 000 грн; грошові витрати на виробництво та реалізацію товарної продукції — 475 000 грн, величина нарахованої амортизації — 145 000 грн; нарахований до сплати податок на прибуток за звітний період — 90 000 грн; ПДВ — 120 000 грн; у зв'язку з виплатою грошових дивідендів за попередній період підприємство нарахувало та сплатило до бюджету податок у сумі 40 000 грн; відповідно до статутних документів здійснено відрахування до резервного капіталу — 15 %; виплата грошових дивідендів не передбачалася.

Завдання 3

У звітному році обсяг реалізованої продукції виробничої фірми склав 15 млн грн. Рівень рентабельності продукції досяг 15 %. Визначити рівень рентабельності продукції в наступному за звітним році, що дав би змогу одержати додатково 800000 грн прибутку. Від чого залежить рівень рентабельності продукції?

Завдання 4

Скласти фінансовий кросворд.

По горизонталі

1 Назва П(С)БО, у якому визначається склад собівартості реалізованої продукції.

2 Процес, що відбувається на підприємстві з прибутком після надходження коштів на розрахунковий рахунок чи в касу підприємства за реалізовану продукцію, надані послуги.

3 Продукція підприємства, що вироблялася в попередньому періоді та очікується, що буде вироблятися в наступному періоді.

4 Виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на виробництво продукції.

5 Отримання або сплата грошових коштів, що впливають на отримання прибутку (збитку) підприємства від іншої операційної діяльності.

6 Назва П(С)БО, у якому визначаються методи оцінки сировини, матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції.

По вертикалі

1 Відносний показник, що визначає рівень прибутковості продукції(підприємства,галузі).

2 Процес, що відбувається з прибутком під час формування централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів.

3 Частина чистого прибутку, розподілена між учасниками відповідно їх участі у власному капіталі підприємства.

4 Діяльність підприємства, у результаті якої воно отримує прибуток.

5 Процес, що відбувається з прибутком підприємства, який залишився в його розпорядженні після здійснення платежів до бюджету.

6 Показник, який стосується продукції підприємства та використовується в процесі розрахунку прибутку прямим методом.

7 Перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

8 Метод розрахунку прибутку, за яким прибуток визначається окремо за порівнянною і непорівнянною продукцією.

9 Частина додаткової вартості, створеної, реалізованої, готової до розподілу.

10 Одержаний після сплати податків прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства.

11 Грошові надходження коштів, які згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» збільшують доходи від іншої операційної діяльності.

Завдання 5

Розрахувати абсолютну величину прибутку підприємства від реалізації продукції в плановому періоді, якщо розглядаються два варіанти дій підприємства, та вибрати найкращий з них. За рахунок посилення ринкових позицій і підвищення попиту підприємство може розраховувати на зростання обсягів реалізації на 15 % за умови збереження рівня ціни виробника. Як альтернатива розглядається можливість підвищення ціни з 24,0 до 28,0 грн, що забезпечить незмінність обсягів реалізації продукції. Середні умовно-змінні витрати на одиницю продукції підприємства становлять 18,0 грн, а за обсягів реалізації у звітному періоді на рівні 175,5 тис. виробів підприємство отримувало прибуток у розмірі 83,0 тис. грн.

Питання для роздумів

- У чому полягає значення прибутку для підприємства?
- Чи обов'язковим є створення резервного капіталу на підприємствах?

- У чому полягає різниця між доходом та прибутком підприємства?
- Які фактори можуть вплинути на відхилення фактично отриманих показників прибутку від запланованих?
- В Україні існує поняття бухгалтерського прибутку та оподаткованого прибутку. Наскільки такий поділ є доцільним з точки зору підприємства, держави?

Практичне заняття 5

ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Податкова система — це сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що стягуються в установленому Податковим кодексом України (ПКУ) порядку.

Податкова політика — це діяльність держави у сфері встановлення і стягнення податків. Саме через податкову політику держави відбувається становлення і розвиток податкової системи держави. *Основними принципами податкової політики є фінансова й економічна ефективність, соціальна справедливість.*

До загальнодержавних належать такі податки та збори:

- 1) податок на прибуток підприємств;
- 2) податок на доходи фізичних осіб;
- 3) податок на додану вартість;
- 4) акцизний податок;
- 5) екологічний податок;
- 6) рентна плата;
- 7) мито.

Місцеві податки та збори:

- 1) податок на майно;
- 2) єдиний податок;
- 3) збір за місця для паркування транспортних засобів;
- 4) туристичний збір.

Податкове зобов'язання – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку у звітному (податковому періоді).

Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку – дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої – дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує платника податку;

б) дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів – дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства, а для послуг – дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

Датою виникнення права платника податку на віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше:

- дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів/послуг;

- дата отримання платником податку товарів/послуг.

Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

До підакцизних товарів належать:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;

- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;

- нафтопродукти, скраплений газ, речовини, що використовуються як компоненти моторних палив, паливо моторне альтернативне;

- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

- електрична енергія.

Порядок обчислення податку на прибуток підприємств

Податок нараховується платником самостійно за встановленою ставкою, від бази оподаткування, визначеної згідно з ПКУ.

Податковим (звітним) періодом є календарний рік.

Платники податку на прибуток (крім новостворених, виробників сільськогосподарської продукції, інститутів спільного інвестування, неприбуткових установ (організацій) та платників податків, у яких доходи, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування, за останній річний звітний податковий період не перевищують 20 млн грн) щомісяця, протягом дванадцятимісячного періоду, сплачують авансовий внесок з податку на прибуток у порядку і в строки, які встановлені для місячного податкового періоду. Сума щомісячних авансових внесків обчислюється у розмірі не менше ніж $1/12$ нарахованої суми податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) рік, зменшеної на суму сплачених авансових внесків з цього податку при виплаті дивідендів, яка залишилася не зарахованою у зменшення податкового зобов'язання з цього податку, без подання податкової декларації.

Платники податку, які зареєстровані протягом звітного (податкового) року (новостворені), сплачують податок на прибуток на підставі річної податкової декларації за період діяльності у звітному (податковому) році та не сплачують авансового внеску.

Платники податку, у яких доходи, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування, за останній річний звітний (податковий) період не перевищують 20 млн грн, та неприбуткові

установи (організації) сплачують податок на прибуток на підставі податкової декларації, яку подають до контролюючих органів за звітний (податковий) рік і не сплачують авансових внесків.

Платник податку, який за підсумками минулого звітного (податкового) року не отримав прибутку або отримав збиток, податкові зобов'язання не нараховував і не мав базового показника для визначення авансових внесків у наступному році, а за підсумками першого кварталу отримав прибуток, має подати податкову декларацію за перше півріччя, три квартали звітного (податкового) року та за звітний (податковий) рік для нарахування та сплати податкових зобов'язань.

Завдання для вирішення на практичному занятті 5

Завдання 1

Підприємство ввозить на митну територію України 100 тис. пляшок горілки (0,5 л, 40 %), контрактна вартість якої становить 350 000,0 дол. США.

Курс НБУ: 26,2 грн за 1 дол. США, 33,4 грн за 1 євро.

Ставка мита 3,5 євро за 1 л 100 % спирту, ставка акцизного податку 42,12 грн за 1 л 100 % спирту.

Визначити суму мита, акцизного податку та ПДВ.

Завдання 2

Підприємство ввозить в Україну автомобіль вартістю 30 000 дол. США. Вартість транспортування 2 500 дол. США. Об'єм циліндрів двигуна 2 000 см³.

Курс НБУ на день оформлення вантажної митної декларації 26,2 грн за 1 дол. США, 33,4 грн за 1 євро.

Ставка акцизного податку 1 євро за 1 см³ об'єму циліндрів двигуна. Ставка ввізного мита 10 %. Ставка митних зборів 0,3 % від вартості товару.

Визначити суму ввізного мита, митного збору, акцизного податку, податку на додану вартість.

Завдання 3

Визначити суму ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету в липні, серпні та вересні; вказати граничний термін надання

декларацій за ці звітні періоди та сплати податкових зобов'язань на основі нижченаведених даних (таблиці 1, 2):

Таблиця 1

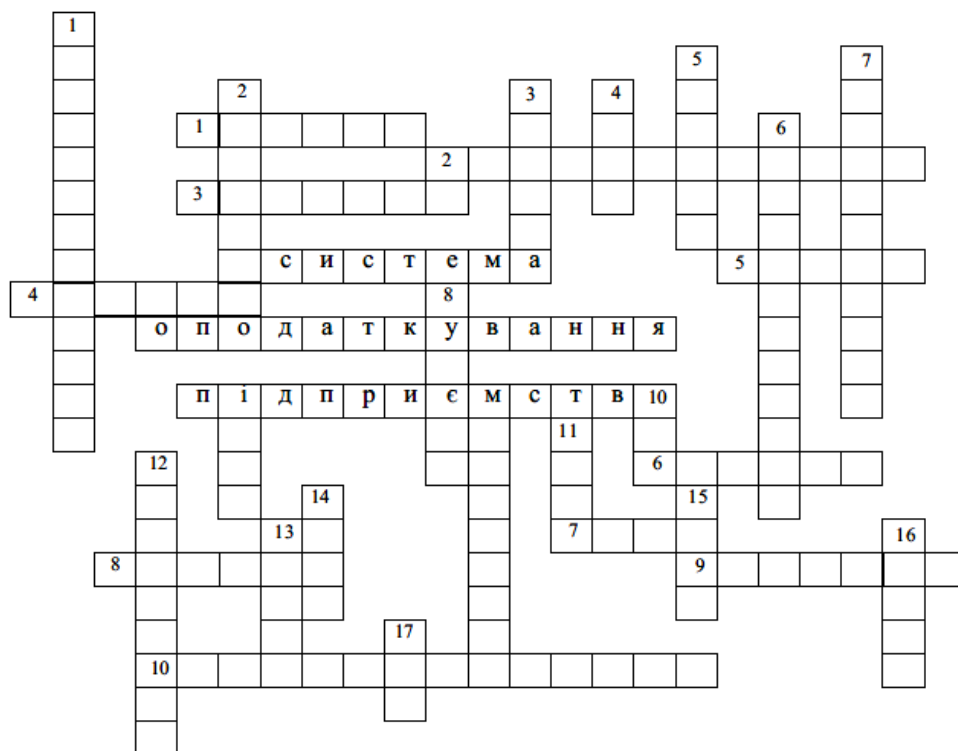
№	Сума ПДВ в ціні продажу, грн	Дата відвантаження	Дата отримання коштів на рахунок
1	1500	15.07	06.08
2	30000	10.08	28.06
3	18000	25.07	20.08
4	28000	01.08	03.09
5	82000	07.07	02.08
6	3600	03.08	30.08
7	75000	09.09	01.10
8	93000	11.09	30.09
9	35600	15.09	30.08
10	15900	25.09	05.09

Таблиця 2

№	Сума ПДВ в ціні придбання, грн	Дата придбання	Дата оплати
1	2300	26.07	23.06
2	46000	08.08	16.08
3	2200	21.08	10.09
4	54000	24.07	05.08
5	6500	05.07	20.07
6	3800	23.08	15.08
7	45000	06.09	16.10
8	33000	07.09	26.09
9	37800	17.09	30.09
10	30000	23.09	05.07

Завдання 4

Скласти фінансовий кросворд.

По горизонталі

1 Випадок, за якого підприємство-платник податку на прибуток не сплачує останній до бюджету.

2 Принципи побудови системи оподаткування в Україні.

3 Податковий період з податку на прибуток.

4 Періодичне перерахування коштів до бюджету або інших централізованих фондів.

5 Об'єкт оподаткування на нерухомість суб'єктів господарювання.

6 Податок, що сплачують суб'єкти малого підприємництва, які мають право перейти на спрощену систему оподаткування.

7 Вид транспортних засобів, які є об'єктами оподаткування податком з власників транспортних засобів.

8 Можливе джерело відшкодування платникам податку вхідного ПДВ.

9 Джерело сплати єдиного податку малими підприємствами.

10 Один із принципів, який закладено в основу побудови системи оподаткування в Україні.

По вертикалі

1 Принцип побудови системи оподаткування, реалізацією якого забезпечується регулярна сплата податкових платежів до бюджету.

2 Принцип системи оподаткування, який базується на безспірності сплати платниками податків податкових платежів.

3 Показник, що встановлюється в грошовому виразі на одиницю оподаткування або у відсотках до об'єкта оподаткування.

4 Обов'язковий платіж юридичних та фізичних осіб до бюджету держави.

5 Привілеї, що надаються окремим платникам податків і які впливають на виявлення регулювальної функції податків.

6 Обов'язкові платежі юридичних та фізичних осіб до соціальних фондів.

7 Принцип побудови системи оподаткування в Україні.

8 Юридична або фізична особа, що є платником податку.

9 Вид самохідних механізмів, що обкладається податком з власників транспортних засобів.

10 База оподаткування.

11 Сума коштів, що нараховується за несвоєчасну сплату податків до бюджету.

12 Чинник, який впливає на розмір ставки земельного податку.

13 Плата за оренду землі.

14 Податок, який сплачується при завезенні товарів на митну територію України.

15 Підакцизний товар.

16 Податок, який устанавлюється на обмежене коло товарів та сплачується за рахунок споживача продукції.

17 Непрямий податок.

Завдання 5

Максимальна роздрібна ціна на сигарети з фільтром 10,0 грн, без акцизного податку та ПДВ – 5,1 грн. Фактичний обсяг реалізації 100 тис. пачок або 2 000 тис. шт. Акцизний податок за ставками у твердих сумах з одиниці продукції 96,21 грн за 1000 шт., за ставками у відсотках до обороту 25 %.

Визначити суму акцизного податку, належну до сплати в бюджет(згідно з нормами ПКУ мінімальне акцизне податкове зобов'язання зі сплати акцизного податку на тютюнові вироби – 160, 35 грн за 1000 шт. сигарет з фільтром).

Питання для роздумів

• За використанням якого джерела сплати податків найбільше виявляється їх регулююча функція? Обґрунтуйте.

- 1 Загальний прибуток підприємства.
- 2 Собівартість продукції.
- 3 Виручка від реалізації продукції.
- 4 Прибуток від реалізації продукції.
- 5 Амортизаційні відрахування.

• Яка з методик визначення ставок оподаткування більш позитивно впливає на фінансово-господарську діяльність підприємства. Чому?

- 1 В абсолютних сумах з одиниці продукції, що реалізується.
- 2 У відсотках до об'єкта оподаткування – універсальні ставки.
- 3 У відсотках до об'єкта оподаткування – пропорційні ставки.
- 4 У відсотках до об'єкта оподаткування – прогресивні ставки.
- 5 У відсотках до об'єкта оподаткування – регресивні ставки.

• Який спосіб надання податкових пільг більш позитивно впливає на прояв регулюючої функції податків? Обґрунтуйте.

- 1 Пільги для окремих платників податків.
- 2 Пільги щодо окремих об'єктів оподаткування.
- 3 Пільги щодо термінів сплати податків.
- 4 Відшкодування сплачених податків.
- 5 Надання податкового кредиту.

• Як може вплинути на фінансово-господарську діяльність підприємств-виробників звільнення їхньої продукції від акцизного податку? Обґрунтуйте.

- 1 Зменшить собівартість продукції.
- 2 Зменшить прибуток від реалізації.
- 3 Підвищить рентабельність виробництва продукції.
- 4 Зменшить іммобілізацію оборотних коштів.

5 Збільшить обсяг виробництва і реалізації підакцизних товарів.

• Чи всі принципи оподаткування витримуються в сучасній системі оподаткування в Україні?

Практичне заняття 6

МАЙНОВІ РЕСУРСИ (АКТИВИ) ПІДПРИЄМСТВА

Активи – це сукупність ресурсів, які використовуються підприємством у процесі господарської діяльності та підлягають ефективному контролю, що сприяє отриманню економічних благ у майбутньому.

Мета формування активів підприємства – виявлення та задоволення потреб підприємства в окремих видах активів для забезпечення виробничого процесу, а також оптимізація складу активів для забезпечення умов ефективної господарської діяльності.

Оборотні активи – активи, термін використання яких у виробничо-господарських процесах менше одного року (або одного виробничого циклу, якщо останній більше одного року), у тому числі:

- запаси (виробничі запаси, незавершене виробництво, запаси готової продукції, товари, придбані з метою перепродажу);
- векселі отримані;
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- дебіторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом, за виданими авансами, за нарахованими доходами, за внутрішніми розрахунками, інша);
- поточні фінансові інвестиції;
- грошові кошти та їх еквіваленти (у національній та іноземній валюті);
- інші оборотні активи.

У виробничій сфері оборотні активи авансуються в оборотні виробничі фонди і фонди обігу.

До виробничих фондів належать:

- сировина;

- основні й допоміжні матеріали;
- напівфабрикати;
- паливо;
- тара;
- запасні частини для ремонтів;
- малоцінні і швидкозношувані предмети;
- незавершене виробництво;
- напівфабрикати власного виготовлення;
- витрати майбутніх періодів.

Фонди обігу — це залишки готової продукції на складі підприємств, відвантажені, але не оплачені покупцями товари, залишки коштів підприємств на поточному рахунку в банку, касі, у розрахунках, у дебіторській заборгованості, а також укладені в короткострокові цінні папери.

До фондів обігу належать:

- готова продукція на складах підприємства;
- готова продукція, яка відвантажена і перебуває в дорозі;
- грошові кошти на розрахунках та інших рахунках;
- грошові кошти у незавершених розрахунках;
- дебіторська заборгованість;
- готівка в касі.

Отже, **оборотні активи** — це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку.

Позаоборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що багаторазово беруть участь у процесі його господарської діяльності й переносять на продукцію використану вартість частинами.

Фінансові активи – це сукупність активів підприємства, що перебувають у формі наявних коштів і різних фінансових інструментів.

Фінансові активи включають:

- грошові активи в національній та іноземній валюті;
- дебіторську заборгованість;
- короткострокові та довгострокові фінансові вкладення.

Нефінансові активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних активів.

Нефінансові активи поділяються на матеріальні та нематеріальні активи й включають:

1) матеріальні активи:

- основні кошти;
- незавершені капітальні вкладення;
- устаткування до монтажу;
- виробничі запаси сировини та матеріалів;
- незавершене виробництво;
- готова продукція;
- інші види;

2) нематеріальні активи:

- програмне забезпечення;
- товарні знаки;
- патенти;
- ноу-хау;
- права користування;
- ліцензії;
- інші нематеріальні активи.

Ліквідні активи – група активів підприємства, які можуть бути переведені в грошову форму без втрат своєї поточної вартості лише після закінчення тривалого періоду часу.

Ліквідні активи підприємства включають:

- грошові активи;
- короткострокові фінансові вкладення;
- дебіторську заборгованість (крім безнадійної);
- запаси готової продукції на складі.

Неліквідні активи – група активів підприємства, які швидко перетворюються в грошову форму без відчутних втрат своєї поточної вартості з метою своєчасного забезпечення платежів по поточних зобов'язаннях.

Ідентифіковані активи – придбані активи, які на дату придбання відповідають критеріям визначення статей балансу, установлених П(С)БО 2.

Склад оборотних активів — це сукупність окремих елементів (статей) оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

Структура оборотних активів — це співвідношення окремих елементів оборотних активів у їх загальному обсязі.

Нормування – це процес обчислення тієї частини оборотних активів, яка необхідна підприємству для забезпечення нормального, безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та послуг.

Норма – це відносна або мінімальна величина оборотних активів, що обчислена у встановленому порядку за кожним їх видом, яка необхідна для розрахунку нормативу.

Норматив – це мінімальний розмір власних оборотних активів у грошовому виразі, необхідний підприємству для забезпечення нормального, безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та розрахунків.

Нормування оборотних активів може здійснюватися трьома методами: методом прямого рахунку, аналітичним методом та методом коефіцієнтів.

1 Нормування оборотних коштів для створення виробничих запасів

Норматив оборотних коштів основних матеріалів визначається за формулою

$$H = O * N, \quad (1)$$

де O – одnodенні витрати сировини та матеріалів, тис. грн;

N – норма оборотних коштів, дн.

До виробничих запасів входять також допоміжні матеріали, паливо, тара, запасні частини та малоцінні швидкозношувані предмети, які беруть участь у створенні нової вартості і теж потребують визначення оптимальної потреби в них.

Норматив оборотних коштів допоміжних матеріалів. Розраховується множенням норми на величину одnodенного їх витрачання за кошторисом витрат на виробництво. Норми за видами і групами допоміжних матеріалів розраховуються в такому самому порядку, як і для основних матеріалів.

Норматив оборотних коштів на паливо встановлюється для всіх видів палива (крім газу), що використовується як для технологічних цілей, так і для господарських потреб виробництва. Величина нормативу оборотних коштів

визначається за методом, аналогічним методу розрахунку нормативу оборотних коштів на основні матеріали.

Норматив оборотних коштів щодо тари визначається множенням норми, вираженої в гривнях, на обсяг товарної продукції в оптових цінах підприємства у плановому році. Норма оборотних коштів на тару визначається в гривнях на 1000 грн товарної продукції (діленням потреби в оборотних коштах на тару в плановому році на товарну продукцію в цінах реалізації).

Норматив на запасні частини для ремонтів машин визначається з урахуванням їхньої вартості за початковою оцінкою і норми оборотних коштів.

Норматив для малоцінних та швидкозношуваних предметів визначається окремо для кожної групи незалежно від характеру їх використання у виробництві: господарський інвентар, спеціальний одяг і взуття, спеціальний інструмент і пристосування і т. ін.

2 Нормування оборотних коштів у незавершеному виробництві і витратах майбутніх періодів

Норматив оборотних активів у незавершеному виробництві має забезпечувати ритмічний процес виробництва і рівномірне надходження готової продукції на склад.

Норматив виражає вартість початих, але не завершених виробництвом виробів, які перебувають на різних етапах виробничого процесу.

Норматив оборотних коштів для незавершеного виробництва

$$H = 3 * Д * К, \quad (2)$$

де 3 – одноденні витрати за планом IV кварталу, тис. грн;

Д – тривалість виробничого циклу, дн;

К – коефіцієнт зростання витрат.

Коефіцієнт зростання витрат характеризує ступінь готовності виробів у незавершеному виробництві, тобто відношення витрат у незавершеному виробництві до всієї собівартості готової продукції, визначається за формулою

$$K = (A + 0,5 * B) / (A + B), \quad (3)$$

де A – витрати, які здійснюються одноразово на початку виробничого циклу;

B – наступні витрати, які включаються в собівартість продукції.

Якщо витрати на виготовлення одиниці продукції за днями виробничого циклу розподіляються нерівномірно, коефіцієнт зростання витрат K визначається як середньозважений показник.

Норматив оборотних коштів для витрат майбутніх періодів включає виробничі витрати, здійснені в певному плановому періоді і віднесені на собівартість продукції, що випускатиметься в наступні періоди.

Норматив оборотних коштів на витрати майбутніх періодів розраховується за формулою

$$H = Co + Pn - Pv, \quad (4)$$

де Co – сума коштів, які вкладені у витрати на початок запланованого періоду, за вирахуванням отриманих банківських кредитів;

Pn – витрати, що здійснюються в плановому році, передбачені відповідними кошторисами;

Pv – витрати, які включають у собівартість продукції запланованого року та передбачені кошторисом виробництва.

Розрахунок нормативу оборотних коштів на витрати майбутніх періодів здійснюється на кожний рік.

3 Нормування оборотних коштів для створення запасів готової продукції

До готової продукції належать вироби, завершені виробництвом, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або прийняті замовником відповідно до затвердженого порядку приймання продукції.

Норматив оборотних коштів для готової продукції визначається за формулою

$$H = 3 * P, \quad (5)$$

де 3 – одноденний випуск продукції в IV кварталі планового року за виробничою собівартістю, грн;

P – норма запасу оборотних коштів для готової продукції, дн.

Стан оборотних коштів характеризується насамперед наявністю їх на певну дату. Порівняння фактичної наявності оборотних коштів з нормативом дає змогу визначити брак або надлишок власних оборотних коштів.

Основні засоби – це частина засобів виробництва, які беруть участь у процесі виробництва за період більше одного року, зберігаючи при цьому матеріальну форму і властивості, а також переносять свою вартість на готову продукцію частинами у вигляді амортизаційних відрахувань.

Основні засоби згідно з П(С)БО 7 – це матеріальні активи, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить понад один рік і які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам, для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій (або використання в процесі операційного циклу, якщо він триваліший за один рік).

Відтворення основних фондів – це процес безперервного їх поновлення. Розрізняють просте та розширене відтворення. При простому відтворенні основних засобів здійснюється заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне (відновлюється попередня виробнича потужність).

Розширене відтворення передбачає кількісне та якісне збільшення діючих основних фондів або придбання нових основних фондів, які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування.

З тієї причини, що основні засоби функціонують протягом тривалого часу і частинами переносять свою вартість на вартість продукції (робіт, послуг), зберігаючи при цьому свою майнову вартість, вони мають кілька видів грошової оцінки.

У П(С)БО 7 визначено види оцінки основних засобів, які наведені нижче.

Первісна вартість основних засобів визначається як історична (фактична) собівартість основних засобів у сумі грошових коштів, сплачених при придбанні або створенні необоротних активів.

Переоцінена вартість – вартість основних засобів після проведення їх переоцінки.

Вартість, що амортизується, являє собою первісну або переоцінену вартість об'єкта основних засобів за вирахуванням ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість визначається як сума коштів або вартість інших активів, які підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) основних засобів після закінчення передбаченого періоду використання за вирахуванням очікуваних витрат на ліквідацію (продаж) цього об'єкта.

Залишкова (балансова) вартість основного засобу визначається як різниця між первісною вартістю та сумою нарахованого зносу (амортизацією).

Амортизація – це систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизуються (первісна мінус ліквідаційна вартість) упродовж строку їх корисного використання (експлуатації).

Амортизаційні відрахування – це грошове відображення розміру амортизації, міри зносу основних засобів. Вони включаються до собівартості продукції та компенсуються при її продажу у виторгу (доході) від реалізації продукції. Суми амортизаційних відрахувань розглядають як цільовий фонд, складову фінансових ресурсів, призначених для відтворення зношених у процесі виробництва необоротних активів і матеріальних активів.

Для нарахування амортизаційних відрахувань з метою визначення оподаткованого прибутку основні засоби поділяють на групи.

Відповідно до П(С)БО 7 амортизацію основних засобів (крім інших необоротних активів) нараховують застосовуючи нижченаведені методи.

1 Прямолінійний, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів.

Сума амортизаційних відрахувань при застосуванні прямолінійного методу визначається за такими алгоритмами:

$$HA = \frac{100}{n}, \quad (6)$$

де HA – річна норма(ставка) амортизації,%;

n – строк корисного використання активу, рр.

$$A = \frac{HA(PB-LB)}{100}, \quad (7)$$

де A – сума амортизації, тис. грн;

PB – первісна вартість основних засобів, тис. грн;

LB – ліквідаційна вартість основних засобів, тис. грн.

2 Зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації.

При застосуванні цього методу річна норма амортизації розраховується за алгоритмом:

$$HA = 1 - \sqrt[n]{\frac{LB}{PB}}, \quad (8)$$

де HA – річна норма амортизації, %;

PB – первісна вартість основних засобів, тис. грн;

LB – ліквідаційна вартість основних засобів, тис. грн.

$$A = \frac{ЗВ HA}{100}, \quad (9)$$

де A – сума амортизації, тис. грн;

ЗВ – залишкова (на момент амортизації) вартість основних засобів, тис. грн;

LB – ліквідаційна вартість основних засобів, тис. грн.

3 Метод прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи зі строку корисного використання об'єкта і подвоюється.

$$НА = 2 \frac{100}{n}, \quad (10)$$

де НА – річна норма амортизації, %.

Сума амортизаційних відрахувань обчислюється таким чином:

$$А = \frac{НА ЗВ}{100}, \quad (11)$$

де ЗВ – залишкова (на момент амортизації) вартість основних засобів, тис. грн.

4 Кумулятивний, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного строку використання об'єкта основних засобів, на суму кількості років його корисного використання. Перевага цього методу полягає в тому, що вже на початку експлуатації списується більша частина вартості основних засобів, у подальшому темп списання уповільнюється, що забезпечує зменшення собівартості продукції.

Річна норма амортизації при застосуванні цього методу розраховується за алгоритмом

$$НАч = \frac{t_i}{счр}, \quad (12)$$

де НАч – річна норма (ставка) амортизації, частка од.;

t_i – конкретний рік експлуатації активу в оберненому порядку, рр.;

СЧР – сума кількості років експлуатації основних засобів.

Показник суми кількості років може бути визначений за формулою

$$\text{СЧР} = \frac{n(n+1)}{2}, \quad (13)$$

де n – строк корисного використання(експлуатації) активу, рр.

Сума амортизаційних відрахувань при застосуванні кумулятивного методу обчислюється за такими алгоритмами:

$$Aч = НАч \cdot ПВ, \quad (14)$$

або

$$Aч = НАч \cdot (ПВ - ЛВ), \quad (15)$$

де $Aч$ – сума амортизації, тис. грн;

$НАч$ – річна норма(ставка) амортизації, частка, од.;

$ПВ$ – первісна вартість основних засобів, тис. грн

$ЛВ$ – ліквідаційна вартість основних засобів, тис. грн.

5 Виробничий, за яким місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації розраховується діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) із використанням об'єкта основних засобів.

Для забезпечення відтворення основних засобів важливе значення має вивчення їх стану та використання. Стан і використання основних засобів можливо оцінити за значеннями показників, які можна об'єднати в три групи: показники забезпечення підприємства основними засобами, показники стану основних засобів, показники ефективності використання основних засобів.

Завдання для вирішення на практичному занятті 6

Завдання 1

Випуск товарної продукції за рік становить 22 тис. од.; собівартість виробу — 2 тис. грн; ціна виробу на 30 % перевищує його собівартість; середньорічний залишок оборотних коштів — 20 тис. грн; виробничий цикл виготовлення виробу становить шість днів; коефіцієнт нарощування витрат у незавершеному виробництві — 0,25.

Визначити норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві та оборотність оборотних коштів підприємства (коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту й коефіцієнт завантаженості оборотних коштів).

Завдання 2

У першому кварталі підприємство реалізувало продукції на 200 тис. грн; середньоквартальні залишки оборотних коштів становили 15 тис. грн.

У другому кварталі обсяг реалізації продукції зростає на 14 %, а час одного обороту оборотних коштів буде зменшено на один день.

Визначити:

- 1) коефіцієнт оборотності оборотних коштів і час одного обороту в днях у першому кварталі;
- 2) коефіцієнт оборотності оборотних коштів і їх абсолютну величину в другому кварталі;
- 3) вивільнення оборотних коштів у результаті зменшення тривалості одного обороту оборотних коштів.

Завдання 3

Визначити норматив оборотних коштів щодо сировини деревообробного підприємства, якщо деревина від двох постачальників надходить за вісім днів, від третього — за шість днів, а документи, включаючи акцепт, обробку в обслуговуючих банках, — відповідно п'ять, три та два дні. Приймання сировини від двох постачальників займає по три дні, від третього — чотири дні. Сушіння деревини триває 10 днів. Разові поставки деревини від першого постачальника здійснюються кожні 10 днів на суму

10 тис. грн, від другого — кожні 16 днів на суму 60 тис. грн, а від третього — кожні 20 днів на суму 16 тис. грн. Витрати сировини в IV кварталі становлять 59 400 грн.

Завдання 4

Визначити норму оборотних коштів на створення запасів матеріалу, якщо сировину відвантажили 5 числа, а надійшла вона 23 числа поточного місяця. Для опрацювання рахунка знадобилося два дні, за цей же період покупець подає платіжне доручення в банк. Час на обробку документів становить один день. Період приймання, розвантаження й складування матеріалів становить два дні. Постачання матеріалів здійснюється двома постачальниками. Перший постачальник надсилає матеріал через кожні шість днів на суму 10 000 грн, а другий — через кожні вісім днів на суму 6000 грн.

Завдання 5

Витрати IV кварталу планового року на матеріали становлять 2700 грн, на паливо — 1800 грн. Норми оборотних коштів — відповідно вісім та п'ять днів. Норматив за іншими елементами оборотних коштів на кінець планового періоду — 800 грн. Сукупний норматив власних оборотних коштів на початок планового року становить 1500 грн. Визначити приріст (скорочення) сукупного нормативу власних оборотних коштів.

Завдання 6

Визначити норматив оборотних коштів щодо готової продукції на кінець планового року й зміну нормативу в плановому періоді. Норматив на початок року становив 1650 тис. грн, товарна продукція у звітному році — 21 400 тис. грн. У плановому році товарна продукція становитиме 22 684 тис. грн. Прискорення обертання оборотних коштів у плановому періоді дорівнюватиме 6 %.

Завдання 7

Керівництво вважає стратегічним завданням поліпшення стану та рівня ефективності використання операційних необоротних активів підприємства. Для його вирішення

фінансовій службі підприємства на основі інформації, наведеної у таблицях 1-3, необхідно:

- проаналізувати ступінь зносу та придатності операційних необоротних активів підприємства;
- оцінити інтенсивність оновлення операційних необоротних активів;
- визначити рівень ефективності управління операційними необоротними активами підприємства;
- зробити висновки за результатами розрахунків.

Таблиця 1 – Інформація про стан та знос необоротних активів підприємства

у тисячах гривень			
Показники	01.01.14	01.01.15	01.01.16
Основні засоби (за первісною вартістю)	870	957	1034
Нематеріальні активи(за первісною вартістю)	25	26	29
Знос основних засобів	131	170	224
Амортизація нематеріальних активів	15	17	19

Таблиця 2 – Інформація про рух необоротних активів

у тисячах гривень		
Показники	2015	2016
Надійшло:		
основних засобів	60	48
нематеріальних активів	12	13
Вибуло:		
основних засобів	12	13
нематеріальних активів	1	1

Таблиця 3 – Інформація про результати фінансової діяльності підприємства

у тисячах гривень		
Показник	2015	2016
Виручка від реалізації продукції	266	363
Чистий прибуток від операційної діяльності	35,91	59

Завдання 8

Керуючись наведеною нижче інформацією, оцінити амортизаційний потік по виробничому устаткуванню, яке підприємство планує ввести в експлуатацію. Для цього застосувати методи прямолінійної амортизації, кумулятивний, зменшення залишкової вартості та подвійного зменшення залишкової вартості. Первісна вартість устаткування становить 300 тис. грн; прогнозна ліквідаційна вартість – 3 тис. грн; строк корисного використання об'єкта амортизації – 5 років.

Питання для роздумів

- Чи існує зв'язок між економічними категоріями «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотний капітал», «матеріальні активи»?
- Які чинники визначають структуру оборотних коштів? Наведіть приклади.
- У чому полягає необхідність класифікації оборотних активів за ступенем ліквідності?
- Який вплив на діяльність підприємства чинить різна структура джерел формування оборотних коштів?
- Чи завжди прискорення обертання коштів приводить до позитивних наслідків для підприємства? У чому полягають ці наслідки?
- Чи існує зв'язок між економічними категоріями «основні засоби», «основний капітал», «матеріальні активи»?
- У чому полягає необхідність і значення періодичної оцінки й індексації основних засобів.
- Охарактеризуйте ефективність різних форм відтворення основних засобів
- Які переваги та недоліки мають різні методи нарахування амортизації?
- Розгляньте існуючі методи нарахування амортизації з точки зору управління витратами, прибутком, ціноутворенням, відтворенням основних засобів.

Практичне заняття 7

КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Кредит – це певна сума грошових коштів, яка надається кредитором позичальникові на засадах строковості, платності та обов'язкового повернення.

Суб'єкти кредитних відносин – це будь-які самостійні підприємства, які уклали кредитну угоду.

Кредитор – це суб'єкт кредитних відносин, що надає кошти в тимчасове користування.

Позичальник – суб'єкт кредитних відносин, що одержує позику.

Кредити, що їх можуть отримати підприємства, класифікують за такими ознаками:

1) за кредиторами:

- банки та спеціалізовані фінансово-кредитні інститути;
- підприємства;
- держава;
- міжнародні фінансово-кредитні установи;

2) за формами:

- товарна;
- грошова.

У товарній формі кредиту виникають кредитні відносини між продавцями та покупцями, коли останні одержують товари чи послуги з відстроченням платежу – комерційний кредит, продаж товарів і надання послуг населенню в кредит тощо.

Комерційний кредит надається постачальником покупцеві тоді, коли товаровиробник прагне реалізувати вироблений товар, але у покупця немає грошей для його придбання. У такому випадку товар може бути добровільно переданий постачальником покупцеві в кредит, а сама передача може оформлятися борговим зобов'язанням – векселем.

Сфера товарної форми кредиту є незначною, оскільки переважна його частина надається (погашається) в грошовій формі. Грошовий кредит виступає передусім як банківський кредит.

Кредитні відносини між банками і клієнтами виникають не тільки при одержанні останнім кредиту, а й при розміщенні ними своїх грошових заощаджень у вигляді внесків на поточних і депозитних рахунках. Банківський кредит обслуговує не тільки обіг товарів, а й накопичення капіталу. Поширення кредитних відносин у грошовій формі надало можливість кожному, хто має вільну вартість, легко і швидко її капіталізувати, а також створило сприятливі умови для формування міжнародних ринків і тісних взаємовигідних зв'язків між країнами тощо;

3) за видами:

– банківський – це економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу надання коштів банком підприємству на умовах терміновості, платності, повернення, матеріального забезпечення. Цей кредит надається на умовах, передбачених кредитним договором;

– комерційний – це економічні, кредитні відносини, які виникають між окремими підприємствами;

– державний – це економічні кредитні відносини між державою та суб'єктами господарювання. Джерелом державного кредиту є кошти державного бюджету, які спрямовуються в уповноважені банки для здійснення кредитування підприємств;

– лізинговий – це стосунки між суб'єктами господарювання, які виникають за орендування майна.

Банківський та державний кредити надаються підприємствам у грошовій формі; лізинговий та комерційний – у товарній;

4) за терміном надання:

– короткострокові (не більше одного року);

– середньострокові (від одного до трьох років);

– довгострокові (понад три роки).

В Україні кредити за терміном надання можна поділити на дві групи: короткострокові та довгострокові. Кредити, термін надання яких перевищує один рік, вважаються довгостроковими. Перевага надається короткостроковим кредитам;

5) залежно від забезпечення:

– забезпечений – гарантуються певними видами активів: нерухомістю, цінними паперами, товарно-матеріальними цінностями, дебіторською заборгованістю, правами на

інтелектуальну власність, землю, гарантіями, полісами страхових компаній;

– бланковий – отримують тільки фінансово стійкі підприємства на короткий термін (1 – 10 днів);

б) за порядком надання:

– прямі – передбачає кредитування підприємства безпосередньо одним кредитором;

– консорціальні – надається, коли потрібні кошти в обсязі, який не може бути забезпечений одним кредитором. У цьому разі кілька кредиторів об'єднуються і кожен надає частину загального кредиту;

7) залежно від цільового спрямування:

– виробничий;

– споживчий;

8) за строками користування:

– строкові, тобто кредити, надані на визначений у договорі строк.

У свою чергу вони бувають короткострокові (до одного року), середньострокові (від одного до трьох років), довгострокові (понад три роки);

– до запитання – це кредити, що видаються на невизначений строк і які на вимогу кредитора повинні бути повернені у визначений ним час. Якщо кредитор не вимагає повернення, то кредит погашається позичальником у строк, визначений ним самостійно;

– прострочені кредити – це кредити, щодо яких строк погашення, встановлений кредитним договором, минув;

– відстрочені кредити – це кредити, щодо яких на підставі клопотання позичальника строки погашення були перенесені на пізніший строк.

Кредитоспроможність – фінансовий стан підприємства, який дає змогу отримати кредит і своєчасно його повернути.

У світовій банківській практиці під час вирішення питання про надання кредиту оцінювання кредитоспроможності здійснюється за такими найважливішими напрямками (СAMPARI):

С – характер клієнта, особисті якості;

А – здатність до повернення позики;

М – маржа (дохідність);

Р – мета, на яку будуть витрачені гроші;

А – розмір позики;

В – умови погашення позики;

І – страхування ризику непогашення позики.

Критерії оцінювання фінансового стану позичальника встановлюються кожним банком самостійно, а саме його внутрішнім положенням щодо проведення активних операцій та методикою проведення оцінювання фінансового стану позичальника з урахуванням вимог Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями.

На підставі оцінки кредитоспроможності підприємства й ефективності комерційної угоди банк ухвалює рішення про можливість видачі підприємству кредиту й укладає з ним кредитний договір

Скоринг – це математична модель у вигляді зваженої суми певних характеристик, за допомогою якої на основі минулого досвіду банк намагається з'ясувати ймовірність того, що конкретний позичальник не поверне вчасно кредит.

Основним принципом побудови скорингової моделі є припущення, що майбутні клієнти комерційного банку будуть себе поводити так, як існуючі клієнти.

Score – інтегральний показник, який характеризує ступінь кредитоспроможності позичальника.

Інтегральний показник кожного клієнта порівнюється з певним критеріальним значенням. Позичальникам з інтегральним показником, вищим за критеріальне значення, видається кредит, а позичальникам із показником, нижчим від критеріального значення, – ні. На сьогодні найбільш розповсюдженими видами скорингу є: фродовий, експертний, поведінковий, аплікаційний, статистичний.

Завдання для вирішення на практичному занятті 7

Завдання 1

Підприємство «Софт» щоквартально реалізує продукцію на суму 450 тис. грн (без ПДВ). 01.06 поточного року підприємство отримало кредит для закупівлі сировини в розмірі 60 тис. грн під

24 % річних на три місяці. За умовами кредитного договору сума основного боргу повертається щомісячно рівними частинами. Відсотки за користування кредитом теж сплачуються щомісячно. У разі порушення строку погашення основної суми кредиту й відсотків за ним кредитним договором передбачено нарахування пені на прострочену суму в розмірі облікової ставки НБУ за кожний день затримки платежу. Облікова ставка НБУ на дату погашення простроченого платежу становила 8 % річних.

Визначити, яку суму поверне підприємство банку та на скільки зросте собівартість продукції підприємства, якщо останній платіж від підприємства «Софт» було отримано 21.09 поточного року, а собівартість його продукції за попередній період становила 80 % від ціни реалізації.

Завдання 2

Підприємство «Авангард» 1.03 поточного року отримало кредит у сумі 230 тис. грн на шість місяців для придбання обладнання. У кредитному договорі передбачено щомісячну сплату відсотків і погашення основної суми кредиту рівними частинами через три місяці та в кінці строку кредитування. 1.06 у банк надійшло 119 600 грн. Визначити відсоткову ставку за кредитом та суму, яку отримає банк за весь термін кредитування.

Завдання 3

Підприємство «Вектор» щоквартально отримує виручку від реалізації продукції в розмірі 492 тис. грн. Собівартість виробленої за квартал продукції підприємства (з урахуванням відсотків за користування кредитом) становить 245 тис. грн. Витрати на реалізацію продукції за квартал становлять 15 тис. грн. Підприємство є платником ПДВ і пільг з податку на прибуток не має.

Визначити термін окупності кредиту в сумі 150 тис. грн, наданого підприємству на три місяці для розширення виробництва, якщо відсоткова ставка за користування кредитом — 24 % річних.

Завдання 4

Підприємство через брак обігових коштів звернулося до банку 1.04 поточного року з проханням викупити рахунки-фактури за відвантажену продукцію на суму 120 тис. грн. Банк

погодився здійснити факторингову операцію і 10.04 на рахунок підприємства було перераховано 104 тис. грн, а через два місяці — залишок суми за вирахуванням плати за факторинг. Плата за факторинг — 10 % річних, комісійні банку становлять 2 % від суми угоди. Визначити, чи доцільним було здійснення факторингової операції, ураховуючи, що підприємство мало можливість отримати короткостроковий кредит під 25 % річних.

Завдання 5

ТОВ «Фарба» протягом звітного кварталу відвантажило готову продукцію загальною вартістю 250 тис. грн. Середній строк погашення дебіторської заборгованості — 60 днів.

ТОВ «Фарба» звернулося до банку з проханням надати кредит у розмірі 150 тис. грн для придбання сировини. Банк запропонував ТОВ «Фарба» два варіанти отримання коштів:

1) банк отримує рахунки-фактури за відвантажену продукцію і надає одразу 75 % від суми, а решту коштів перераховує після надходження грошей від покупця, виходячи з плати за факторинг — 10 % річних та комісійних банку — 3 %;

2) банк надає короткостроковий кредит на три місяці. Ставка за кредит — 24 % річних.

Визначити, який варіант обере ТОВ «Фарба».

Питання для роздумів

- На які цілі забороняється видача кредитів? Чому?
- Чи має право банк відмовити підприємству у наданні кредиту?
 - Від чого залежать відсоткові ставки по кредитах, надаваних комерційними банками? Хто визначає їх розмір?
 - Яким чином комерційні банки можуть оцінювати свої кредитні ризики?
 - Як ви розцінюєте законопроект щодо обмеження прав особи розпоряджатися грошовими коштами, які містяться на нових відкритих нею рахунках, якщо особа має заборгованість за кредитним договором.

Практичне заняття 8

ФІНАНСОВО-МАЙНОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕТОДИ ЙОГО ОЦІНЮВАННЯ

Фінансовий стан підприємства – сукупність його підсистем, що відображають тенденції змін структури активів і пасивів, обумовлених використанням капіталу та впливом внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства.

Метою оцінювання фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Оцінювання фінансового стану підприємства здійснюється шляхом обчислення системи економічних показників, які характеризують фінансовий стан підприємства.

Інформація, що відображає фінансовий стан, результати діяльності і грошові потоки підприємства, наведена у фінансових звітах.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є форми фінансової звітності: форма № 1 «Баланс», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 4 «Звіт про власний капітал», Форма № 5 «Примітки до звіту, дані статистичної звітності та оперативні дані».

Майновий стан підприємства характеризується комплексом показників, що дають уявлення про структуру активів підприємства.

Ліквідність підприємства – це його здатність швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань.

Фактичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності вважається нормальним у межах 0,2 – 0,35.

Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення платіжних зобов'язань.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти

підсумки по кожній групі активів і пасивів. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови:

$$A1 \geq P1;$$

$$A2 \geq P2;$$

$$A3 \geq P3;$$

$$A4 \leq P4.$$

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання нерівність. Це означає наявність у підприємства власних оборотних коштів, тобто дотримується мінімальна умова його фінансової стійкості.

Платоспроможність – це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання.

Аналіз платоспроможності здійснюється шляхом порівняння наявності і надходження коштів із платежами першої необхідності. Найбільш чітко платоспроможність виявляється при аналізі її за відносно короткий строк (тиждень, півмісяця).

Платоспроможність виражається коефіцієнтом платоспроможності, тобто співвідношенням наявних грошових коштів із сумою термінових платежів на визначену дату або на очікуваний період.

Якщо коефіцієнт платоспроможності дорівнює або перевищує одиницю, це означає, що господарюючий суб'єкт платоспроможний. Якщо він менший від одиниці, то в процесі аналізу слід установити причини нестачі платіжних коштів (зниження зростання обсягу виручки, доходів, прибутків, неправильне використання оборотних коштів, наприклад великі запаси сировини, товарів, готової продукції).

Метою оцінювання фінансової стійкості є об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Можна визначити такі типи фінансової стійкості підприємства: абсолютна фінансова стійкість, нормальний стійкий фінансовий стан, нестійкий фінансовий стан, кризовий фінансовий стан.

Абсолютна фінансова стійкість (трапляється дуже рідко) – коли власні кошти забезпечують запаси й витрати.

Нормальний стійкий фінансовий стан – коли запаси й витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами.

Кризовий фінансовий стан – коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство наближається до межі банкрутства.

Оцінювання фінансової стійкості підприємства доцільно здійснювати поетапно, на підставі комплексу таких показників:

- коефіцієнт фінансової стійкості $K_{фс}$;
- коефіцієнт фінансової автономії $K_{фа}$;
- коефіцієнт фінансової залежності $K_{фз}$ – оптимальне теоретичне значення показника не більше ніж 1,0;
- коефіцієнт оборотності балансу $K_{об}$;
- коефіцієнт маневреності власних коштів $K_{м}$ – оптимальне теоретичне значення показника $K_{м}$ не менше ніж 0,5.

Показники надійності підприємства:

- коефіцієнт забезпечення кредиту $K_{з}$;
- оборотність дебіторської заборгованості $Одз$;
- оборотність готової продукції $Огп$.

Завдання для вирішення на практичному занятті 8

Завдання 1

Здійснюючи аналіз динаміки коефіцієнтів абсолютної ліквідності $Кабс$ за кварталами, фінансовий аналітик підприємства помітив, що:

- на початок першого кварталу (1 квітня) звітного року $Кабс$ ліквідності був більший за $Кабс$ ліквідності на початок звітного року в 1,5 рази;
- якщо порівняти коефіцієнти на 1.07 звітного року та на 1.04 звітного року, стає очевидним, що сума грошових коштів зросла у 2 рази за майже тієї самої суми короткострокових зобов'язань;
- $Кабс$ ліквідності на 1.10 звітного року дорівнює $Кабс$ ліквідності на 1.07 звітного року;

• коефіцієнт абсолютної ліквідності на 31.12 звітнього року зменшився в 3 рази порівняно з таким на 1.10 звітнього року і становив 0,2.

Яким був Кабс ліквідності на початок року? Зробіть необхідні розрахунки.

Завдання 2

Як змінилась ефективність використання активів підприємства, якщо обсяг реалізованої продукції у звітному році становив 100 000 грн порівняно з 50 000 грн торік, а середні залишки активів зросли в 4 рази? Як такі зміни характеризують фінансовий стан підприємства? Оцінювання якого показника проводить фінансовий аналітик?

Чи достатнім буде збільшення суми грошових коштів у національній та іноземній валюті, а також поточних фінансових інвестицій за звітний період у 3 рази за збільшення короткострокових зобов'язань у 1,5 разу задля того, щоб коефіцієнт абсолютної ліквідності станом на кінець звітнього періоду становив 0,2, якщо грошові кошти підприємства станом на початок звітнього періоду становили 40 000 грн, а поточні зобов'язання були в 10 разів більші? Чому?

Завдання 3

Чи достатнім буде збільшення за рік суми грошових коштів у національній та іноземній валюті, а також поточних фінансових інвестицій у 4 рази за збільшення короткострокових зобов'язань у 1,5 разу задля того, щоб коефіцієнт абсолютної ліквідності станом на кінець року становив 0,2, якщо грошові кошти підприємства станом на початок звітнього року становили 30 000 грн, а поточні зобов'язання були в 10 разів більші? Чому?

Завдання 4

Зробіть висновки про стан ліквідності підприємства та чинники, що вплинули на такий стан, зважаючи на те, що сума короткострокових зобов'язань на кінець року порівняно з таким станом на початок року майже не змінилася, якщо:

- 1) коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок року – 0,1;
- 2) коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець року – 0,05;
- 3) коефіцієнт термінової ліквідності на початок року – 0,6;

- 4) коефіцієнт термінової ліквідності на кінець року –1,7;
- 5) коефіцієнт поточної ліквідності на початок року – 1,5;
- 6) коефіцієнт поточної ліквідності на кінець року –1,9.

Завдання 5

За рахунок якого чинника відбулося збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності в 1,5 разу станом на кінець року порівняно з таким станом на початок року? Визначити абсолютну величину впливу цього чинника на показник та оцінити тенденції ліквідності підприємства, якщо відомо, що:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності на початок року становив 0,25 за наявності суми грошових коштів і поточних фінансових інвестицій у 200 тис. грн;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець року зменшився у 2,5 разу порівняно з таким на початок року за зменшення суми грошових коштів та поточних фінансових інвестицій у 2 рази;
- коефіцієнт швидкої ліквідності на початок року становив 1,0.

Питання для роздумів

- Чи можна визначити фінансовий стан підприємства тільки за показниками рентабельності? Чому?
- Чи є зв'язок між поняттями «фінансовий аналіз», «фінансовий механізм», «фінансова діяльність»? У чому він полягає?
- Чи обов'язково для оцінювання фінансового стану використовувати всі відомі показники? Чому?
- Які наслідки може мати підприємство при наявності незадовільного фінансового стану?
- У чому полягають особливості застосування горизонтального (трендового) та вертикального (структурного) аналізу?

Практичне заняття 9

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО АНТИКРИЗОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Банкрутство – нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визначені судом вимоги кредиторів не інакше, як шляхом застосування ліквідаційної процедури.

Об'єктивним виходом з явного банкрутства є санація або порушення процедури банкрутства.

Стратегічна криза – це втрата соціально-економічного призначення, нездатність або низька здатність підприємства до розвитку.

Тактична криза (криза поточної діяльності) – це неспроможність (низька спроможність) підтримувати стабільне функціонування суб'єкта господарювання. Ця криза виявляється як через виробничу, так і фінансову сфери. За інтенсивністю перебігу процесів криза поділяється на три стадії:

– латентної загрози, коли відбувається накопичення негативних явищ та тенденцій, проте вони певний час відкрито не проявляються. При цьому їх можна усунути шляхом застосування окремих заходів антикризового управління;

– помірної та відкритої загрози, коли сформовані проблеми набувають постійного характеру і безпосередньо позначаються на результатах діяльності господарського суб'єкта.

Санація – система заходів, які здійснюються в період проведення справи про банкрутство з метою попередження визнання боржника банкрутом і його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського стану боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу й (або) зміни організаційно-правової й виробничої структури боржника.

План фінансового оздоровлення підприємства – це ефективний інструмент планування фінансово-економічних, технічних і управлінських заходів щодо реформування неспроможного підприємства відповідно до потреб ринку,

основні цілі яких – відновлення платоспроможності й підвищення конкурентних переваг підприємства-боржника.

Склад і структура плану санації залежать в основному від масштабів підприємства й сфери його функціонування. Планування охоплює фінансові, виробничі й трудові ресурси підприємства, процеси господарської діяльності.

В економічній літературі пропонується нижченаведений план санації.

Вступ. У ньому наводяться:

- мета й завдання плану санації;
- замовник плану санації;
- обґрунтування заходів щодо відновлення платоспроможності;
- повні відомості про підприємство: повна й скорочена назва підприємства, його юридична адреса, організаційно-правова форма, форма власності, організаційна структура, коротка історія створення й т.д.

Розділ 1. Аналіз поточного стану. Містить аналіз зовнішніх умов функціонування, характеристику фінансового й техніко-економічного стану підприємства, оцінку причин неплатороможності й наявного у підприємства потенціалу.

Розділ 2. Стратегія санації. Містить стратегічні цілі санації, цільові орієнтири, безпосередньо розроблення стратегії, а також програму покриття поточних збитків, відновлення платоспроможності й ліквідності.

Розділ 3. План санаційних заходів. Складається з нижченаведених частин, які можуть бути виділені в самостійні розділи плану санації.

План маркетингу. Мета – розроблення комплексу заходів впливу на ринок і ситуацію на ньому для збільшення обсягів збуту продукції.

Виробничий план. Мета – оптимізація виробничих процесів у частині поставок сировини й матеріалів, технологічного процесу, виробничих потужностей, контролю якості.

Організаційний план. Мета – створення ефективної організаційної структури підприємства, виявлення необхідності реорганізації або реструктуризації, підвищення мотивації й умов праці працівників.

Фінансовий план. Мета – розроблення системи показників, що відображають очікувані фінансові результати діяльності підприємства.

Розділ 4. Ефективність санації й графік заходів щодо реалізації плану. Містить аналіз очікуваних результатів, можливих ризиків і строків виконання. Результати санації (хоча й спрямовані на усунення неплатоспроможності й відновлення фінансової стабільності підприємства) в остаточному підсумку можуть бути оцінені розміром додаткового прибутку (різницею між його сумою після й до здійснення санації), співвіднесеного з величиною вкладень на проведення санації. Порівняння ефективності різних форм санації дає змогу вибрати найбільш оптимальний варіант її здійснення.

Мета санації вважається досягнутою, якщо вдалося за рахунок зовнішньої фінансової допомоги або реорганізації нормалізувати виробничу діяльність і уникнути оголошення підприємства-боржника банкрутом з подальшим припиненням його діяльності і продажем майна.

Завдання для вирішення на практичному занятті 9

Завдання 1

Відомі такі показники: обіговий капітал ОК – 205 тис. грн, активи АК – 2000 тис. грн, нерозподілений прибуток НП – 210 тис. грн, прибуток від основної діяльності ПОД – 215 тис. грн, ринкова вартість усіх акцій РВА – 220 тис. грн, обсяг продажу ОП – 225 тис. грн. Оцінити ймовірність банкрутства, використовуючи модель Альтмана.

Завдання 2

На основі наведених даних необхідно визначити можливість банкрутства підприємства.

Актив: 1) необоротні активи – 4700 тис. грн; 2) виробничі запаси – 33 тис. грн; 3) незавершене виробництво – 180 тис. грн; 4) готова продукція – 45 тис. грн; 5) дебіторська заборгованість – 2300 тис. грн; 6) грошові кошти – 92 тис. грн; 7) інші оборотні активи – 30 тис. грн. Баланс: 7677 тис. грн.

Пасив: 1) статутний капітал – 3400 тис. грн; 2) резервний капітал – 72 тис. грн; 3) додатковий капітал – 130 тис. грн; 4) нерозподілений прибуток – 125 тис. грн; 5) кредиторська заборгованість – 3950 тис. грн. Баланс: 7677 тис. грн.

Завдання 3

Визначити суму непокритого збитку акціонерного товариства, яку можна покрити за рахунок емісійного доходу, отриманого в результаті викупу та подальшого аналювання акцій товариства. Викуп відбувається за курсом 34,5 грн, номінал акції 50 грн. Статутний капітал товариства становить 256 тис. грн і складається тільки з простих акцій. Передбачається, що буде викуплено кожну четверту акцію.

Завдання 4

Визначити ймовірність банкрутства на основі п'ятифакторної моделі Альтмана, якщо активи становлять 56024 грн. Власні оборотні кошти 13420 грн.+(власний капітал-необоротні активи+33920грн-20500 грн) Реінвестований прибуток 9750 грн. Власний капітал (ринкова оцінка) 33920 грн. Позичений(залучений капітал) 22104 грн. Виручка від реалізації продукції – 37260 грн. Прибуток до оподаткування – 1216 грн.

Завдання 5

За даними укрупненого балансу та додаткової інформації про фінансово-економічні показники діяльності підприємства (таблиця 1,2) оцінити рівень загрози банкрутства ЗАТ «Сармат» з використанням моделей дискримінантного статистичного аналізу.

Таблиця 1 – Укрупнений аналітичний баланс ЗАТ «Сармат» за 2016 р.

Актив	Сума, тис. грн	Пасив	Сума, тис. грн
1 Необоротні активи	437682	1 Власний капітал, у т. ч.:	156813,5
2 Оборотні активи	393205,7	1.1 Статутний та інший додатковий капітал	350736,4
2.1 Товарно-матеріальні запаси	148362	1.2 Нерозподілений прибуток(збиток)	-193923
2.2 Дебіторська заборгованість	242646,2	2 Забезпечення	3336,6
2.3 Грошові кошти та їх еквіваленти	1896,7	3 Довгострокові зобов'язання	410956,9
2.4 Інші оборотні активи	300,9	4.Короткострокові зобов'язання	259650
3 Витрати майбутніх періодів	0	Доходи майбутніх періодів	130,7
Баланс	830887,6	Баланс	830887,6

Таблиця 2 – Додаткова інформація

Показник	Значення у 2015 р., тис. грн
Середній розмір кредиторської заборгованості	152211,3
Чиста виручка від реалізації продукції(товарів тощо)	390344,2
Собівартість реалізованої продукції	333688,5
Прибуток (збиток) від реалізації продукції	-115643,7
Фінансовий результат до оподаткування	-160993

Питання для роздумів

- Які переваги може дати підприємству проведення реорганізації?
- Обґрунтуйте визнану послідовність розрахунків підприємства-банкрута з кредиторами?
- Хто та з яких причин стає санатором підприємства-банкрута?
- Чи є взаємозв'язок між ступенем імовірності банкрутства й рівнем економічної безпеки фірми?
- Чому моделі банкрутства, побудовані аналітиками для західних компаній, мають обмежену застосованість в Україні?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : від 16.01.2003р. № 436-IV. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/436-15>.

2 Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : від 02.12.2010р. №2755-VI. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

3 Про господарські товариства [Електронний ресурс] : закон України від 19.09.1991р. № 1576-XII. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1576-12>.

4 Азаренкова, Г. М. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посібник для самост. вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання-Прес, 2006. – 287 с.

5 Бердар, М. М. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посібник / М. М. Бердар. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 350 с.

6 Білик, М. Д. Фінанси підприємств: практикум [Текст] : навч. посібник / М. Д. Білик, Н. Д. Бабяк, О. Б. Соколова. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 184 с.

7 Бланк, И. А. Инвестиционный менеджмент [Текст] : учеб. курс / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н; Ника-Центр, 2002. – 448 с.

8 Бланк, И. А. Управление активами и капиталом предприятия [Текст] : учеб. пособие / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр; Эльга, 2003. – 447 с.

9 Гриб, С. В. Фінанси підприємств в таблицях, схемах та тестах підприємства [Текст] : навч. посібник / С. В. Гриб, І. О. Болкунов. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 330 с.

10 Гетьман, О. О. Економіка підприємства [Текст] : навч. посібник / О. О. Гетьман. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 488 с.

11 Гроші та кредит [Текст] : підручник / за ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2002. – 578 с.

12 Данілов, О. Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях [Текст] : навч. посібник / О. Д. Данілов, Т. В. Паєнтко. – К. : КНТ, 2011. – 256 с.

13 Економіка і фінанси підприємств: методика розв'язання практичних задач [Текст] : навч. посібник / Л. О. Лігоненко, І. В. Височин, О. В. Корольова-Казанська [та ін.]. – К. : КНЕУ. – 2010. – 336 с.

14 Литвин, З. Б. Функціонально-вартісний аналіз [Текст] : навч. посібник / З. Б. Литвин. – К. : Хай-Тек Прес, 2009. – 176 с.

15 Любенко, Н. М. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посібник / Н. М. Любенко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 263 с.

16 Салига, С. Я. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник / С. Я. Салига. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 274 с.

17 Сысоева, Е. Ф. Финансовые ресурсы и капитал организации: воспроизводственный подход [Текст] / Е. Ф. Сысоева // Финансы и кредит. – 2007. – № 21 (261). – С. 6–11.

18 Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій [Електронний ресурс] : затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06. 1997р. № 81. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>.

19 Непочатенко, О. О. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посібник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 503 с.

20 Петрович, Й. М. Економіка і фінанси підприємств [Текст]: підручник / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів: Магнолія 2006, 2014. – 408 с.

21 Терещенко, О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст]: навч. посібник / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.

22 Фінанси підприємств [Текст]: підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2003. – 460 с.

23 Філімоненков, О. С. Фінанси підприємств [Текст]: навч. посібник / О. С. Філімоненков. – К.: Ельга; Ніка-Центр, 2002. – 360 с.

24 Фінанси підприємств [Текст]: навч. посібник: курс лекцій / за ред. Г. Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002. – 268 с.

25 Хачатурян, С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація [Текст] / С. В. Хачатурян // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С. 77–81.

26 Цал-Цалко, Ю. С. Витрати підприємства [Текст]: навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – К.: ЦУЛ, 2002. – 656 с.

27 Школьник, І. О. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посібник / І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало; за ред. І. О. Школьник. – Суми: Університетська книга, 2009. – 301 с.

